

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ОДЕСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ
ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ**

**ЗБІРНИК ТЕЗ ДОПОВІДЕЙ
76 НАУКОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
ВИКЛАДАЧІВ АКАДЕМІЇ**

Одеса 2016

Наукове видання

Збірник тез доповідей 75 наукової конференції викладачів академії
18 – 22 квітня 2016 р.

Матеріали, занесені до збірника, друкуються за авторськими оригіналами
За достовірність інформації відповідає автор публікації

Під загальною редакцією Заслуженого діяча науки і техніки України,
д-ра техн. наук, професора Б.В. Єгорова
Укладач Л. В. Агунова

Редакційна колегія

Голова

Єгоров Б. В., д-р техн. наук, професор

Заступник голови

Капрельянц Л. В., д-р техн. наук, професор

Члени колегії:

Амбарцумянц Р. В., д-р техн. наук, професор
Безусов А. Т., д-р техн. наук, професор
Віннікова Л. Г., д-р техн. наук, професор
Гапонюк О. І., д-р техн. наук, професор
Жигунов Д. О., д-р техн. наук, доцент
Іоргачева К. Г., д-р техн. наук, професор
Коваленко О. О., д-р техн. наук, ст. наук. співробітник
Крусір Г. В., д-р техн. наук, професор
Мардар М. Р., д-р техн. наук, професор
Мілованов В. І., д-р техн. наук, професор
Осипова Л. А., д-р техн. наук, доцент
Павлов О. І. д-р екон. наук, професор
Плотніков В. М., д-р техн. наук, доцент
Савенко І. І. д-р екон. наук, професор
Тележенко Л. М. д-р техн. наук, професор
Ткаченко Н. А., д-р техн. наук, професор
Ткаченко О. Б., д-р техн. наук, доцент
Хобін В. А., д-р техн. наук, професор
Хмельнюк М. Г., канд. техн. наук, доцент
Станкевич Г. М., д-р техн. наук, професор
Черно Н. К., д-р тех. наук, професор

НАУКОВО-ТЕХНІЧНІ ПРОБЛЕМИ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

— оптимізувати доходи й видатки як підприємства в цілому, так і його окремих структурних підрозділів;

— оцінювати показники ліквідності та рентабельності виробництва в цілому та його окремих напрямків тощо.

Рамковою умовою господарювання, необхідною для того, щоб економічні суб'єкти могли приймати рішення і здійснювати дії є економічний порядок підприємства. Економічний порядок являє собою умови господарювання, за яких підприємство здійснює свою діяльність з найбільшою ефективністю (результативністю). Під економічним порядком пропонується розуміти організаційну структуру, методи управління і внутрішні норми та правила, що базуються на економіко-правових законах і закономірностях, за допомогою яких здійснюється управління діяльністю підприємства і його окремими підрозділами.

Встановлення економічного порядку на харчовому підприємстві це формування порядку, правил та норм здійснення підприємством своєї діяльності задля досягнення визначеної мети і відбувається в такій послідовності:

1. Обґрунтування організаційної, виробничої та фінансової структур підприємства.
2. Визначення функцій, повноважень та відповідальності певних підрозділів.
3. Формування керуючої та керованої підсистем.
4. Визначення оптимальної форми управління.
5. Вибір доцільних методів управління.
6. Розробка внутрішніх норм та правил діяльності підприємства.
7. Встановлення показників діяльності підрозділів.

8. Формування методичних засад і порядку внутрішнього планування, контролю та оцінки діяльності і стимулювання певних підрозділів.

Така послідовність дозволяє підвищити результативність внутрішньо фірмового управління підприємством. Такий підхід сприяє формуванню прозорих і взаємовідповідальних відносин між підрозділами, підрозділами і керівництвом, і спрямований на підвищення зацікавленості різних ланок управління не тільки в досягненні високих власних результатів, а і високих (планових) показників діяльності підприємства в цілому.

Проведені дослідження дозволяють зробити висновок про важливість проблеми економічного управління підприємствами харчової промисловості, яке приводить до: вдосконалення внутрішньогосподарських фінансових відносин та децентралізації фінансової відповідальності; переорієнтації систем мотивації й оцінки ефективності діяльності на вартісні оціночні показники; створення стратегічних передумов для залучення капіталу на зовнішніх ринках; формування фінансово-економічного резерву діяльності.

Для реального запровадження принципів економічного управління у практику господарюючих суб'єктів харчової промисловості, насамперед, необхідно чітко визначити перелік і зміст бюджетів, основні параметри контролю їх виконання, порядок відображення в обліку зазначеної інформації, прийоми та методи економічного аналізу усіх відхилень від нормального (запланованого) ходу виробничо-господарських процесів.

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ПРОГРАМИ УПРАВЛІННЯ ГОСПОДАРСЬКИМИ РИЗИКАМИ В УМОВАХ КРИЗИ

Шалений В. А., ст. викладач

Одеська національна академія харчових технологій

Господарська діяльність сучасних підприємств незалежно від форм власності, галузевої підпорядкованості та інших факторів характеризується значним впливом на них невизначеності, нестабільності та конфліктності як внутрішнього так зовнішнього середовища. Ці процеси, являючись джерелом виникнення ризиків у діяльності підприємств, становлять загрозу їх існуванню, та, відповідно, зумовлюють об'єктивну необхідність управління ними.

Таким чином, господарська діяльність підприємств відбувається в умовах різноманітних ризиків, якими потрібно управляти. Виключна важливість та складність даного процесу пояснюється неможливістю повного подолання ризикової ситуації, адже ризик за своєю економічною природою є одним з атрибутів ринку і присутній у більшій або меншій мірі у будь-якій господарській ситуації.

В умовах кризи, коли значно збільшується перелік загроз від дії ризикоутворюючих чинників, та зростають масштаби можливих втрат через значний мультиплікаційний ефект останніх, побудова якісної системи управління ризиками, вбудованої в загальну систему менеджменту, є обов'язковою умовою виживання та забезпечення прибутковості діяльності у довгостроковій перспективі.

Питання оцінки, аналізу та управління ризиками у підприємницькій діяльності розглядаються у фундаментальних роботах Ф. Х. Найта, Р. Кантільона, А. Сміта. Серед сучасних зарубіжних економістів, що досліджують проблему ризику у підприємстві, є Т. Марковиц, Р. Баззел, П. Мюллер, У. Шарп, А. П. Альгін, І. Т. Балабанов, Т. С. Клебанов, В. С. Романов. Визначення ризику та характеристика методів управління ним, знайшли відображення і в роботах українських економістів: В. В. Вітлінського, П. І. Верченко, Г. І. Великоіваненка, Н. М. Внукової, Н. І. Машини, М. С. Клапківа, Л. І. Михайлової, Д. М. Стеценка та ін. Не дивлячись на те, що для деяких видів діяльності вже накопичений значний досвід управління ризиками, в цілому, ризики, властиві підприємствам харчової промисловості як високоорганізованим системам, недостатньо вивчені, а отже, і відсутні адекватні механізми управління ними. Ефективний інструментарій врахування всіх вірогідних ризиків у діяльності підприємства та відповідної системи заходів з реагування на них є необхідною умовою практичної діяльності.

Таким чином, на сьогоднішній день гостро стоїть проблема формування системи управління ризиками підприємств харчової промисловості як виробничих систем.

Незважаючи на поліваріантність можливого впливу ризикоутворюючих чинників, кінцевий негативний результат їхньої дії призводить до отримання негативних фінансових результатів в довгостроковому і короткостроковому періоді. Саме тому представляється доцільною побудова системи управління ризиками на основі чинників, що формують прибуток підприємств харчової промисловості.

В умовах системної кризи значно зросла роль прибутку як джерела засобів відтворення ресурсів підприємств всіх галузей народного господарства. Надмірна дорожнеча і складність отримання позикових засобів, нерозвиненість фондового ринку як інституту, що забезпечує залучення додаткових коштів за рахунок емісії цінних паперів, роблять прибуток єдиним реальним джерелом ресурсів, який забезпечує функціонування підприємств.

Особливу загрозу діяльності підприємств в умовах кризи представляють системні ризики, до яких належать такі, наявність яких обумовлена самою економічною системою. Кількість та сила впливу цих ризиків в умовах економічної кризи значно зростає для всіх без виключення підприємств. Це вимагає виокремлення системних ризиків в окремий об'єкт управління як найбільш загрозливих. Виключна небезпека саме цих ризикоутворюючих чинників пояснюється, насамперед, наявністю значної вірогідності не тільки прямого, а й опосередкованого багатоаспектного впливу на діяльність підприємств, а отже до появи мультиплікаційного ефекту.

Складність також полягає у тому, що управління системними ризиками є вкрай проблематичне через неможливість відчутного впливу зі сторони окремого підприємства на зовнішнє макросередовище.

Про необхідність особливої уваги до ризикоутворюючих чинників системного спрямування свідчать дані, наведені на рис. 1.

Дані, наведені на рисунку, дають підстави стверджувати, що протягом 2009-2013 років діяльність підприємств харчової промисловості відбувалася у досить стабільних умовах. На діяльність підприємств, таким чином, основний вплив чинили унікальні або специфічні ризики, тобто ризики, джерела виникнення яких пов'язані з конкретними видами діяльності

та особливостями менеджменту суб'єктів господарювання. У 2014 році відбулося різке падіння прибутку підприємств: загальний фінансовий результат по харчовій промисловості став від'ємним. Така зміна прибутковості діяльності дає підстави стверджувати про те, що саме системні ризики, підсилюючи дію один одного (за рахунок багатоаспектної дії та ефекту мультиплікації) стали причиною цього. Дана теза випливає з того, що унікальні ризики, діючи в межах великої системи (харчова промисловість) в умовах олігополітичного або конкурентного ринків не мають істотного впливу на систему в цілому, а реалізація їх на конкретних підприємствах компенсується за рахунок підвищення ефективності діяльності та отримання додаткових вигід іншими суб'єктами господарювання.

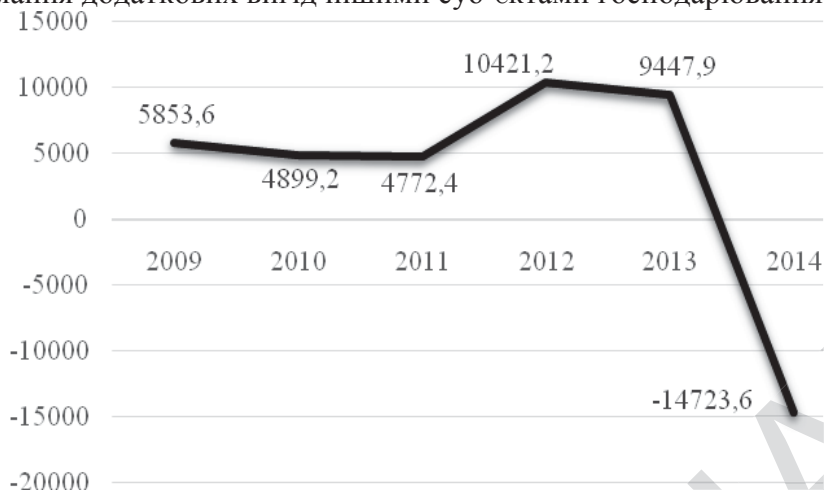

Рис. 1 — Динаміка прибутку до оподаткування підприємств харчової промисловості України, млн. грн.

Вважається, що системними ризиками управляти майже не можливо, але це справедливо лише у частині активного впливу на ризикотворюючі чинники. Управління даними ризиками можливе лише у вигляді адаптації до нових умов, створених системними ризиками. Відповідно, ті суб'єкти господарювання, які адаптуються скоріше, і будуть мати конкурентні переваги порівняно з іншими. Слід однак зазначити, що процес адаптації до нових умов з

огляду на необхідність вживання радикальних заходів (значне скорочення витрат, пошук нових ринків тощо) є вкрай витратним та вимагатиме від підприємств значних ресурсів. З огляду на це, найбільш ефективним механізмом такої адаптації може вважатися швидка реакція на реалізацію системних ризиків, що потребує високої кваліфікації ризик-менеджменту підприємства, а також попередньо розробленої програми відповідних заходів та формування значних резервів (грошових) в умовах стабільної економічної ситуації (у передкризові періоди). Це дозволить значно зменшити негативний вплив системних ризиків у кризовий період за рахунок певного зниження ефективності діяльності в періоди стабільної економічної ситуації.

ЕКОНОМІКО-ЕКОЛОГІЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ ТЕХНОГЕННОГО ВПЛИВУ НА РЕГІОНАЛЬНІ ЕКОСИСТЕМИ

**Вігуржиська С. Ю., канд. екон. наук, доцент, Колесник В. І. канд. екон. наук, доцент
Одеська національна академія харчових технологій**

Оцінка впливу виробничих об'єктів у межах конкретного регіону повинна здійснюватися на основі системно-статичних досліджень процесів розподілу та накопичення забруднень з урахуванням їх обсягів, природно-кліматичних та метеорологічних умов. Така діяльність потребує створення дієвого економічного механізму ресурсозбереження і охорони середовища, проведення економіко-екологічної паспортизації промислових підприємств і об'єктивної оцінки техногенних навантажень на природні екосистеми. Теоретична і практична складність рішення названих задач пов'язана з необхідністю об'єднання в математичній моделі значної кількості досить різнорідних показників, що характеризують виробничо-технологічну діяльність, стан і динаміку екосистеми, соціально-демографічні умови регіону та ін.

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ПРОГРАМИ УПРАВЛІННЯ ГОСПОДАРСЬКИМИ РИЗИКАМИ В УМОВАХ КРИЗИ	
Шалений В. А.	263
ЕКОНОМІКО-ЕКОЛОГІЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ ТЕХНОГЕННОГО ВПЛИВУ НА РЕГІОНАЛЬНІ ЕКОСИСТЕМИ	
Вігуржиська С. Ю., Колесник В. І.	265
ПЕРСПЕКТИВИ ОРГАНІЧНОГО ВИРОБНИЦТВА У СВІТІ ТА В УКРАЇНІ	
Фомічова К. Б.	266
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИЙ БІЗНЕС — ЯК ФОРМА РЕАЛІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ ЗНАНЬ	
Крупіна С. В.	268
ОСНОВНІ НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ АГРОПРОМИСЛОВОЇ ІНТЕГРАЦІЇ	
Шешеловський М. І.	270
ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ПРОДОВОЛЬЧИХ РИНКІВ ТА НАЦІОНАЛЬНОЇ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ	
Кордзая Н. Р., Єгоров Б. В.	271
ВПРОВАДЖЕННЯ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ BRC, IFS У ТОРГІВЕЛЬНИХ МЕРЕЖАХ	
Мардар М. Р., Устенко І. А., Кручек О. А.	273
ДОЦІЛЬНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ КАШ МИТТЄВОГО ПРИГОТУВАННЯ У ХАРЧУВАННІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ	
Мардар М. Р., Статєва М. С.	275
ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО АГРОМАРКЕТИНГУ В УКРАЇНІ	
Лозовська Г. М.	276
БІЗНЕС-ПРОЦЕСИ В СИСТЕМІ МЕНЕДЖМЕНТУ ВИНОРОБНОГО ПІДПРИЄМСТВА	
Бондаренко С. А.	278
ВПЛИВ ВІДНОСИН ВЛАСНОСТІ У ПРИРОДОКОРИСТУВАННІ НА РОЗВИТОК РЕКРЕАЦІЙНО-ТУРИСТИЧНОЇ СФЕРИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ	
Мартієнко А. І.	280
ОРГАНІЗАЦІЙНО-УПРАВЛІНСЬКІ ПЕРЕДУМОВИ ПОПЕРЕДЖЕННЯ КОНФЛІКТІВ У ТРУДОВОМУ КОЛЕКТИВІ	
Удовиця О. Ф.	282
НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ВИНОГРАДАРСТВІ	
Каламан О. Б.	283
РОЗРАХУНОК ПАРАМЕТРІВ ПОТОКОВО-ТРАНСПОРТНИХ СИСТЕМ СКЛАДІВ ХАРЧОВИХ ПІДПРИЄМСТВ	
Чабаров В. О., Нєдєлков О. В.	285
ПРОДОВОЛЬЧА ПРОБЛЕМА: ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ	
Ткачук Т. І., Павленко Г. М., Чернушенко І. О.	287
ЗАПРОВАДЖЕННЯ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ БЕЗПЕКИ В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ	
Руммо В. В.	288
ПРОДОВОЛЬЧА БЕЗПЕКА: УЯВНА І РЕАЛЬНА	
Буряченко М. В.	289
ПРОДОВОЛЬЧА БЕЗПЕКА РЕГІОНУ: СТАН ТА ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ	
Буряченко М. В.	290

СЕКЦІЯ СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНІ НАУКИ

ЩОДО ПРОБЛЕМИ ФІЛОСОФСЬКО-АКСІОЛОГІЧНОГО АНАЛІЗУ ПОСТНЕКЛАСИЧНОГО НАУКОВО-ТЕХНІЧНОГО ЗНАННЯ	
Лар'яновський І. С.	292
ІДЕАЛ ТА ІДЕАЛЬНЕ В СТРУКТУРІ САМОІДЕНТИЧНОСТІ ОСОБИСТОСТІ	
Стояно О. О.	294
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВНУТРІШНЬОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ	
Орлова В. О.	295
СУЧАСНІ ПОЛІТИЧНО-ПРАВОВІ ТЕНДЕНЦІЇ В КОНСТИТУЦІЙНОМУ ПРОЦЕСІ: ПРОБЛЕМА ЕФЕКТИВНОСТІ УЧАСТІ ГРОМАДСЬКОСТІ	
Осадча І. А.	297
МАТЕРІАЛИ АРХІВІВ УСБУ ТА ДАОО — ОСНОВНА ДЖЕРЕЛЬНА БАЗА ІСТОРІЇ ПОЛІТИЧНОГО ТЕРОРУ В ОДЕСЬКІЙ ГУБЕРНІЇ У 1920 р	
Шишко О. Г.	299
ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У СТУДЕНТІВ	
Бородін В. М., Максимчук Б. В.	301

Наукове видання

**Збірник тез доповідей
76 наукової конференції
викладачів академії**

Головний редактор акад. Б. В. Єгоров
Заст. головного редактора акад. Л. В. Капрельянц
Відповідальний редактор акад. Г. М. Станкевич
Укладач Л. В. Агунова